

Håller fast vid hoppet

Biskop Azar kämpar för en framtid där
israeler och palestinier lever tillsammans

Tema: Gudsbilder

Om gudsbilder som förändras
och förändrar. Som utmanar
och förundrar.

Biskop Johan:

Låt inte rädslan ta plats
i dig – sätt den på plats.

Så funkar det...

...nytt forskningsprojekt
möjliggör för församlingar
att utveckla lärandet.

Nyfiken på

I tre månader prövar
22-åriga Madelene
livet i Tanzania.

VI FINNS HÄR FÖR DIG MELLAN 12 OCH 25 ÅR..

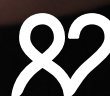
NÄTVANDRAR CHATTEN

VAD VILL DU PRATA OM?

Vi lyssnar på dig om du vill prata om
ensamhet, oro, skolan, jobbiga vuxna...

MÅNDAG, TORSDAG, SÖNDAG
KL 19-22

 KYRKANS
SOS

STRÄNGNÄS STIFTSTIDNING

Portalen kommer ut med fyra nummer per år och delas ut till anställda och förtroendevalda i Strängnäs stift.

Upplaga: 3 600 exemplar

Utges av stiftsstyrelsen i Strängnäs stift

ANSVARIG UTGIVARE

Jimmy Åkerfeldt

REDAKTÖR

Marlene W Antonson
Strängnäs stift
0152-234 70

GRAFISK FORM

Linn Forsdahl
Strängnäs stift
0152-234 71

REDAKTIONSRÅD

Marlene W Antonson
Linn Forsdahl
Helena Inghammar
Agneta Larsson
Christina Södling

KONTAKT

Portalen, Marlene W Antonson
Box 84
645 22 Strängnäs
strangnas.portalen@svenskakyrkan.se
0152-234 00

HEMSIDA

svenskakyrkan.se/strangnasstift

ADRESSREGISTER

Portalen skickas till anställda och förtroendevalda som finns inlagda i Kyrksam. Adressändringar görs av respektive församling.

OMSLAG

Biskop Sani Ibrahim Azar
Foto: Magnus Aronson

Håll fast i sommar-moodet så länge det går

Hösten är på väg men fortfarande känns semestern inte avlägsen. Morgonen är kylig men jackan kan hänga över armen på väg hem. I det här mellanrummet samsas återhämtning och förnöjelse ganska bra med ansvar och plikter. När hösten är här på riktigt – låt oss påminna oss själva och varandra om att ta tid för det goda inflödet i våra liv. Hoppas att detta nummer av Portalen kan bidra till det!

MARLENE OCH LINN

Samverkan är modellen

ETT år innan kyrkoval börjar på allvar förberedelserna. Det sker inom församlingarnas förvaltning, på stift och på nationell nivå. Det sker också brett inom nomineringsgrupperna på olika nivåer. Mycket planering och många möten blir det. Ibland förfäras vi över hur krångligt det kan vara men samtidigt framträder en vacker bild av det snillrika maskineri som en demokrati är.

En högst aktuell utredning på initiativ av kyrkostyrelsen är Att kroka arm – om ökad stifts-samverkan. Utredningen redovisar en lång rad av exempel på samverkan dels mellan stift, dels med andra aktörer, som framstår som högst naturlig. Utredningen syftar till att främja samverkan och göra den till något att i större utsträckning beakta.

I dagarna släpps också resultatet av den efterlängttade Skogsutredningen. Det är svårt att sja om vilka konsekvenser den får för kyrkans skogsbruk. Ett är säkert. Samverkan kommer att öka. Kyrkans förvaltning kommer att få mer av teologi och teologin måste bli mera praktisk, och kyrkans olika nivåer måste samverka mera med varandra.

JIMMY ÅKERFELDT, STIFTS DIREKTOR

Innehåll

4-5. Sagt vid kyrkkaffet.

6-10. Stifta bekantskap med: Biskop Azar.

11. Boktips.

12-13. Stiftet runt.

13. Följ med och be.

14-19. Tema: Gudsbilder.

20-22. Fördjupningstext av Michael Nausner.

23. Sagt vid kyrkkaffet.

24-25. Så funkar det: aktionsforskning.

26. Nyfiken på: Madelene Stavehaug.

27. Kalendern: kurser och utbildningar.

28. Biskop Johan skriver.

Tips

Helena tipsar om bra läsning...

JAG blev väldigt berörd och imponerad av Biskop Azar och det fantastiska arbete som utförs i hans kyrka i Jerusalem. På en plats som präglas av oroligheter och motsättningar verkar de för att folk från olika religioner ska kunna mötas. Det känns hoppfullt!

GLÄDJANDE att det kommit ett arbetsmaterial till biskop Andreas Holmbergs bok "Gud såg att det var gott: att vara människa och kyrka i klimatnödens tid". Allt som hjälper oss att prata om dessa frågor i olika sammanhang är till stor hjälp.

DET är alltid inspirerande att läsa "Stiftet runt" om allt som händer ute i församlingarna. Ibland är det något man kan besöka, ibland något man kan testa i sin egen församling. Katrineholms workshop "Laga dina kläder!" verkar kul.

Helena Isaksson är projektanställd inom miljö och klimat på Strängnäs stift.

Prästlönetillgångar i dialog om skogsbruk

Nyligen träffades Strängnäs stift och Naturskyddsföreningen för att prata om skogen och förutsättningarna för kyrkans skogsbruk.

– Samtal och olika perspektiv är välkommet, säger stiftsdirektor Jimmy Åkerfeldt.

SKOGEN är viktig för många människor. Förutom svamp och bärplockning söker sig människor också till skogen för stillhet och kontemplation. Den skog som finns nära oss har ofta en stor betydelse och i samband med avverkningar växer ibland starka känslor.

Det är viktigt att ge ökad kunskap om Svenska kyrkans skogsbruk, bland annat vilka regelverk som styr verksamheten, och

Prästlönetillgångar i Strängnäs stift och Naturskyddsföreningen träffades på fastigheten Vidökna där stiftet inlett ett försök med alternativ till det konventionella skogsbruket.

hur den är en viktig ekonomisk resurs för kyrkan. Det är också viktigt för Prästlönetillgångar i

Strängnäs stift, PLT, att inhämta andra perspektiv. Klimatfrågorna och den biologiska mångfalden

är viktig för oss alla. Därför var det självklart att tacka ja till en mötesinbjudan från Naturskyddsföreningen.

– Naturskyddsföreningen meddelade att vi gärna kunde ses ute i fält. Vi fick välja platsen och valde då Vidökna, en skogsfastighet som ingår i Prästlönetillgångar. Det blev ett bra möte som utmynnade i en önskan att fortsätta dialogen också i framtiden, säger stiftsdirektor Jimmy Åkerfeldt.

Enskilda röster framför krav på att kyrkan ska pausa avverkningar i väntan på att nya riktlinjer kommer.

– Det finns i nuläget inget som tyder på att kyrkan inte fortsättningsvis ska bedriva ett aktivt skogsbruk. Det kan vara så att det kommer att ske förändringar i skogsbruket efter hand men en omställning sker inte från den ena dagen till den andra.

Teologiskt bordssamtal om att leva och vara kyrka

”LIVSVÄRDE och strukturvärde – ett samtal om att leva och vara kyrka” utifrån artikeln i boken *Allt har sin tid. Folkkyrka under omvandling*.

Anders Ekhem är kyrkoherde i Frustuna församling och har mångårig erfarenhet av att leda församlingar. Hans artikel i boken handlar om att vara kyrka i mellanårets tid: kyrkan har stor materiell och kulturell närvaro men har inte samma tolkningsföreträdare som tidigare. Alla teologiskt intresserade är välkomna att vara med, ingen anmälan utan det är bara att logga in via Teams, länk finns på Kornet/Strängnäs stift. 22/10 kl. 8.15–9.00.

Turinge-Taxinge församling först i Sverige med en digital kyrkvärd

SEDAN slutet av september finns nu Sveriges första digitala kyrkvärd på plats vid Turinge kyrka i Nykvarn.

Kyrkoherde Patrik Ingemansson berättar stolt om kyrkans nya digitala medarbetare:

– På denna interaktiva bildskärm kan besökarna söka gravsatta, beställa gravvärd, beställa kyrktaxi, se lokala busstider och få information om planerade aktiviteter i kyrkan. All information vi matar in på hemsidan och i Medarbetaren kommer synas med denna skärm.

Den är också handikappanpassad så tillvida att innehållet på skärmen kan sänkas. Näst på tur någon gång framöver är sedan Taxinge kyrka.

Stiftsgården Stjärnholm firar 80 år

BOKA i datumen redan nu! 13–14/9 2025 blir det firande med aktiviteter för alla åldrar, sång och musik, god mat, historisk återblick och festmessa med biskop Johan Dalman. Välkommen att fira tillsammans!

Save the date!

Tipsa om kyrkogårdar till ny bok

KYRKOGÅRDAR är vilorum för de döda, platser för att minnas, rum för rekreation och kulturhistoria – och inte sällan är de mycket vackra. Nu letar journalisten Marita Sköldberg för en guidebok över Sveriges kyrkogårdar som ska ges ut i samarbete med Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund. Vill ni tipsa om er kyrkogård? På www.skkf.se finns ett formulär att fylla i under rubriken "Aktuellt i begravningsverksamheten", sedan kontaktas ni vidare av Marita om det blir aktuellt.

34

Så många vuxenkonfirmander hade Strängnäs stift förra året. Vi delar därmed tredjeplats i landet med Uppsala stift.

Se kyrkomötet från soffan

DEN som vill kan följa webbsändningar från kyrkomötets andra session, 20 – 22 november. Årets kyrkomöte har temat "Kyrkan i det offentliga rummet" och 86 motioner kommer att debatteras och beslutas.

En buss kommer lastad – med ideella

IDEELLT forums Idédag hålls 23/11 kl. 10–18 i Adolf Fredriks kyrka i Stockholm. I år är temat "Idealitet – nästa steg". Dagen riktar sig till dig som är ideell, förtroendevald och anställd i Svenska kyrkan och kommer innehålla bland annat av firandet av Ideellt forums 20-årsjubileum, presentation av satsningen "Spår av idealitet" och biskop Andreas medverkande. Träffa andra ideella i Svenska kyrkan och få inspiration till fortsatt engagemang. Läs mer och anmäl dig **senast 25/10** via Ideellt forums hemsida.

Från Strängnäs stift går två bussar som kör genom stiftet och gör olika stopp på väg till Stockholm. För den som vill delta på plats subventionerar Strängnäs stift bussresan, men det går också bra att delta digitalt. Boka din plats på bussen via svenskakyrkan.se/strangnasstift/utbildning **senast 15/10**.

Nu börjar kartläggningen för att få fler konfirmander

GODA exempel och framgångsfaktorer inom konfirmandarbetet bör lyftas fram så att fler får kunskap om dem. Det är en del av projektet Fokus konfirmand som genomförs av Strängnäs stift, enligt ett beslut i stiftsfullmäktige. Andra insatser i projektet handlar om att göra konfirmander till hela församlingens angelägenhet och att utveckla arbetet med handlingsplaner och samverkansmodeller.

Projekt Fokus konfirmand pågår 2024–2027 och inledningsvis har stiftets församlingar besvarat en enkät om sitt konfirmandarbete. Utifrån kartläggningen kommer olika insatser att prioriteras. Projektledare är stiftspedagog Marie Westling.

Nya på stiftskansliet – välkomna!

Helena Isaksson, projektanställd inom miljö och klimat, samt deltidskommunikatör.

Denice Sundström, löneadministratör och redovisningsekonom med ansvar för HRM Flex.

Prästen och satirtecknaren Kent Wisti påminner om perspektiven i stor intervju i tidningen Dagen:

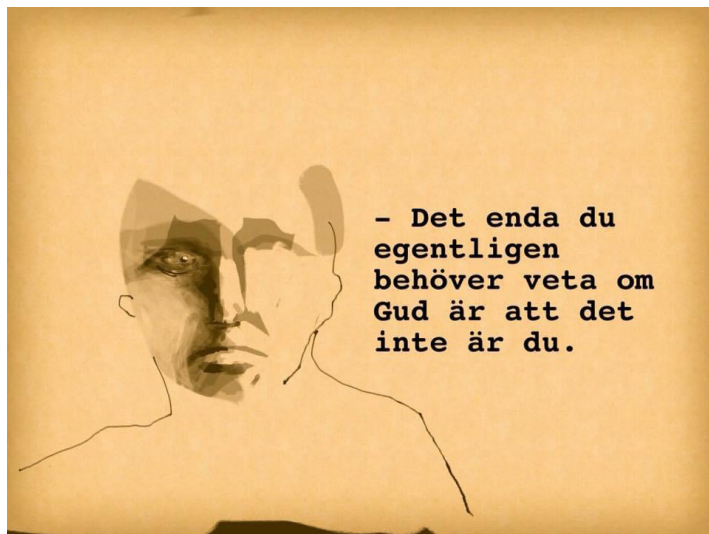

ILLUSTRATION: KENT WISTI

Läs mer om gudsbilder på sidorna 14–22.

Uthållig arbetare för fred

Biskop Azar kämpar för enhet i det Heliga landet

Biskop Azars kyrka verkar på krigets bakgård. Han har sett hur människor förlorat allt de äger och har, hur extremismen ökar och grannar bli fiender. Ändå håller han fast vid hoppet att israeler och palestinier ska kunna leva tillsammans.

TEXT: MARLENE W ANTONSON FOTO: MAGNUS ARONSON

BISKOP SANI Ibrahim Azar, och hustrun Nahla, besöker Sverige några vackra försommardagar. Han ska bland annat medverka i Strängnäs stifts präst- och diakonvigning, träffa ärkebiskopen och biskop Johan. Men också få lite återhämtning.

– Det har varit skönt att komma bort från Palestina och Israel – det Heliga landet. Få påminnas om att livet kan innehålla mer än krig och död, träffa vänner och förnya relationen med

Sverige och kyrkan här, säger han.

– Vi känner tacksamhet över att vi inte står ensamma.

Men kontakterna är dagliga med kontoret i Jerusalem, det finns alltid något akut att ta tag i. Om militären vill gå in i någon av Den evangelisk-lutherska kyrkans skolor behöver det hanteras. Och trycket på det diakonala arbetet är hårt.

När vi träffas pågår samtalen om vapenvila, inget vet vi ännu om sommarens strider. Men det

oförutsägbara är också en vardag. Trots många år av motsättningar, krig, intifador och ockupation hade Azar inte kunnat föreställa sig attacken den sjunde oktober.

– Det var en ofattbar attack på civila. Den chockerade en hel omvärld.

Tillsammans med andra kyrkoledare i landet har han tagit avstånd från Hamas dåd, men konstaterar samtidigt att det som hände inte skedde i ett vakuum. Han kritiserar den hårdföra poli-

SAMARBETE. Tidigare läraren Nahla arbetar nu tillsammans med biskop Azar i det diakonala arbetet för att underlätta livet för de krigsdrabbade.

FÖREGÅNGARE. Den evangelisk-lutherska kyrkan i Jordanien och det Heliga landet var först med att erbjuda skolgång för både kristna och muslimer.

Hjärta för barn

NAMN: Biskop Azar.

ÅLDER: 62.

FAMILJ: Hustrun Nahla från Jordanien, tre vuxna döttrar mellan 22 och 30 år.

GÖR: Biskop för ELCJH, Den Lutherska kyrkan i Jordanien och det Heliga landet. Började sin bana som barn- och ungdomsledare och organist i kyrkan.

GÖR HONOM GLAD: Att leka med barnbarn.

VÄRT ATT VETA: Hoppar in som organist, och trakterar både piano och gitarr.

tiken och bosättarna men vägrar samtidigt att uttala sig för eller emot Israel, "I'm with Israel. I love Israel too, why should I not?"

Biskop Azar använder inte många ord, de som kommer sägs eftertänksamt med dämpad röst.

– Vi vill inte ha terror, inte dödande. Vi är människor som vill leva, säger han och pratar inte bara för sin egen kyrka utan även för de oskyldiga palestinier som han menar nu utmålas som Hamasanhängare, något han även själv upplevde från kristna i Väst.

– Det var som om vi inte längre var bröder och systrar. Bara för att vi är palestinier var det som om vi var ansvariga för Hamas attack.

DEN EVANGELISK-LUTHERSKA kyrkan i Jordanien och det Heliga landet (ELCJHL), som

också är ett av Strängnäs stifts vänstift, är en liten luthersk kyrka som verkar i Jordanien, Israel och Palestina. Den har sin bas i Jerusalem, där biskop Azar också bor, men de flesta församlingarna finns på Västbanken. På avstånd från kriget men nära dess konsekvenser. Många har vänner och släktingar i Gaza, nyligen miste en församlingsmedlem 22 familjemedlemmar i kriget.

I vanliga fall präglas gemenskapen av mycket sång och dans, men inte nu. Julens högtid firades dämpat, med ett Jesusbarn som låg bland rasmassor i stället för en krubba i trä. Årets stora examenshändelse i kyrkans skola passerade utan sedvanliga festligheter.

– Människor dör för ingenting. Det är svårt att hitta någon glädje i livet, inte nu. Hur ska jag kunna glädjas?

Vardagen är svår för många. 75 procent av alla arbetstillfällen är kopplade till turistnäringen vilket innebär att många nu saknar jobb. Restauranger och butiker står tomma, taxichaufförer och guider utan kunder. För många är besparingarna borta och man knackar på kyrkans dörr för att få hjälp.

– Vårt diakonala center försöker hjälpa människor med mat, medicin och sjukvård, men det är många som behöver hjälp.

Kyrkan har endast en socialarbetare och resurserna är små. De är helt beroende av hjälp från omvärlden. Men här predikas det kristna budskapet i praktisk handling. Det spelar ingen roll om den hjälpsökande är kristen eller muslim.

I Jerusalem där han själv bor har klimatet hårdnat. Samtalet med den lokale judiske hand-

laren flöt tidigare vänligt och lätt: "Hur är det med fru och barn?" Nu är det inte ovänligt, men kort och stramt. Staden har radikaliserats och berättelserna om kristna ledare som attackeras blir fler och fler. Med både spott och spe. De radikala judarna blir fler medan mer moderata judar flyr huvudstaden. De väljer att bo utanför staden och pendla in för arbete.

Det är också många kristna som flyr landet, vilket oroar Azar.

– Kristna har funnits längre i landet än muslimer. Det är härifrån kristen mission utgått. Det är viktigt att visa människor i Jerusalem att vi varit här i 2000 år, och vi måste stanna kvar och predika budskapet om Jesus.

”För oss kristna måste ’rätt tro’ vara att älska våra medmänniskor.

Judar och muslimer ser sin egen rätt till Jerusalem och det heliga landet. Azar ser på det anorlunda.

– Det heliga landet tillhör Gud. Gud gör inte skillnad på människor och då bör inte heller vi göra det. Man hänvisar till sin religion, men det är vi människor som skapar problemen.

Polariseringen och radikaliseringen blir allt mer framträdande bland judar och muslimer, den egna gruppen och religionen försöker vara framträdande i regionen – och anhängarna ska ha "rätt tro".

– För oss kristna måste "rätt tro" vara att älska våra medmänniskor och försöka hitta sätt att leva där vi kan acceptera varandra, säger biskop Azar.

– Att bli mer andlig, mer religiös, är att se Gud i varje människa.

BISKOP AZAR leder en liten kyrka, men med stort självförtroende och samhällsengagemang. Redan från starten fanns en medveten strategi att starta utbildningar och projekt för fred och försoning för att forma det palestinska samhället. Det lutherska arvet lever starkt.

– Vi är en reformistisk kyrka, vi står inte stilla. Det är en pågående reformation, säger biskop Azar.

Så var kyrkan till exempel först med att erbjuda skolgång för arabiska flickor, först med att öppna upp för skolor med både pojkar och flickor – och kristna och muslimer. Sedan har andra följt efter. Idag har man fyra skolor som omfattar omkring 2000 elever, av dem är 44 procent flickor och 56 procent pojkar, 52,5 procent kristna och 47,5 procent muslimer. Alla studerar sida vid sida, ett faktum som håller hoppet om fred levande.

Kyrkan har också gått före när det gäller frågor som rör jämställdhet, man har rönt stor uppmärksamhet som den första kyrkan i mellanöstern att införa en jämställd familjelagstiftning, vilket gett kvinnor arvsrätt. Och förra året fick kyrkan sin första kvinnliga palestinska präst, biskop Azars dotter Sally.

– Det är inte alltid lätt att gå före, man måste bli duktig på att argumentera, men vi gör det för vår egen skull och tvingar inte vår åsikt på någon annan, säger han och tillägger att de andra kyrkorna och moskéerna ser och tar ofta efter så småningom.

Azars familj kommer från den grekisk ortodoxa kyrkan, men hans farfars far gick i lutherska skolan och på den vägen är det. Själv blev han tidigt barn- och ungdomsledare och organist, något han fortfarande rycker in som när det behövs. Men han hade lika gärna kunnat bli läkare.

– Min mormor ville att jag skulle bli doktor, hennes syster att jag skulle bli präst. Och jag ville inte göra någon av dem upprörd, säger han och ler.

Saved by the bell – eller församlingen som frågade om han kunde tänka sig att bli präst.

UTBLICK. 1. Biskop Azars dotter Sally vigs till ELCJHC:s första kvinnliga pastor. 2. Flera strängnässtiftare var med vid vigningen. 3. Invigning av Chapel of Light i Betlehem. 4. Julkrubban 2023 visar en Jesus i rasmassor.

– Jag hade bett över det här och när församlingen kallade mig blev det ett tecken för mig att beslutet inte var mitt.

Åtta års teologistudier följde i Tyskland innan han kallades tillbaka. 2017 blev han biskop. Hans stift spänner över Jerusalem, Palestina och Jordanien. Biskop Azar må vara 62 år och ha en haltande gång, men ungdomspastorn i honom präglar uppdraget och han är mån om att barn, unga och familjer ska hitta sin plats och trivas i kyrkan.

Hans egen familj är idag geografiskt spridd, med en dotter i Tyskland och en i Egypten, och så Sally som vigdes till präst förra hösten.

– Jag har inte påverkat hennes val att läsa teologi. Hon bestämde sig och berättade för mig. Jag är stolt över henne och över en kyrka som accepterat en kvinna som präst, men det kommer ändå att krävas tid innan det känns självklart med en kvinnlig präst när det kommer till verkliga livet.

Men han är van vid att skynda långsamt, och även det brukar ge resultat till slut. Genom kyrkans uthålliga arbete har de blivit accepterade av andra kristna och muslimerna.

– Vi gör det inte för vår egen vinning utan för samhället. Vi kristna lever inte för oss själva, vi är en del av samhället. Vi är inte en grupp "out of palestinian" utan palestinier. Vi säger inte palestinier OCH kristna utan palestinska kristna och muslimer. Vi har varit palestinier längre än man varit muslimer.

FOTO: MARLENE W ANTONSON

PIANIST. Biskop Azar hoppar in som kyrkomusiker när det behövs, här vid pianot på Stjärnholms stiftsgård.

Det finns flera saker som gör att biskop Azar mot alla odds känner hopp inför framtiden. En sak är hur man hanterat gravkyrkan i Jerusalem. Under medeltiden pågick en kamp mellan kyrkorna om vem som hade rätt att öppna och stänga gravkyrkan varje dag. Vem skulle förfoga över nyckeln? För att förhindra stridigheter mellan kristna gav kalifen två muslimska familjer i uppdrag att öppna och stänga. Och så har det varit sedan dess.

– För att hindra syskon bråka, konstaterar han. Samtidigt pågår världens största syskonbråk.

– Vi är i en tid där ingen av parterna accepterar den andre. Där varje part tänker på sin egen existens. Vi måste hitta ett sätt att leva tillsammans. Vi måste acceptera varandra, att vi båda har rätt att leva här. Landet är stort nog för oss båda.

Historien visar att det är möjligt menar biskop Azar och han hoppas på en framtid där man inte bara lever bredvid varandra utan med varandra. Att man ser och angår varandra.

– Men vi behöver först en tid nu, efter kriget, där vi separeras. Vad som händer nu är för svårt för båda parter och vi behöver tänka på livet, framtiden. Sedan kan vi komma närmare varandra.

Tio dagar med utsikt över sörmländska koha- gar och pittoreska småstäder räcker, nu längtar han hem. I sommar ser han fram emot att samla barn och familjer för en 3-4 dagars retreat.

– Nu är det tid att åka hem.

Biskop Azar fortsätter att gå hoppets väg.

Vänstift sedan 2003

DEN evangelisk-lutherska kyrkan i Jordanien och det Heliga landet (ELCJHL) har rötter i den tyska missionen som redan under 1800 talet var på plats i det Heliga landet för att stötta den lilla kristna minoritet som levde där. Kyrkan grundades 1851 och var länge en missionärskyrka, först 1959, då Västbanken var en del av Jordanien, blev ELCJHL erkänd som ett självständigt trossamfund.

De kristna utgör mindre än två procent av befolkningen, och ELCJHL en minoritetskyrka bland de kristna. De har sex församlingar: i Jerusalem, Bethlehem, Beit Jala, Beit Sahour,

Ramallah och Amman, och sju kyrkor, den nyaste, Chapel of Light i Betlehem, invigdes så sent som i våras. ELCJHL vill skapa hopp i en hopplös värld. Detta görs bland annat genom kyrkans åtta utbildningsinstitutioner.

Sedan 2003 har Strängnäs stift och ELCJHL en vänstiftsrelation. I vänstifts-avtalet åtar sig de båda stiftet att be för varandra, dela information och erfarenheter, besöka varandra och hjälpa varandra i arbetet.

Vänstiftsrelationen är ömsesidig och så här beskriver ELCJHL vad de vill bidra med till

oss: "Vi är en mycket liten kyrka men vi har mycket att dela med oss av in i den globala gemenskapen. Just nu står många kyrkor i Europa inför utmaningen att leva sida vid sida med en stor andel nyinflyttade muslimska grannar. Här i Palestina har vi århundraden av erfarenhet i att leva sida vid sida med muslimer och vi skulle uppskatta mycket att få dela den kunskap och de erfarenheter vi har med er."

Läs mer på: <https://www.svenskakyrkan.se/strangnasstift/vanstift>

Israelfrågan genom profeten Jeremia

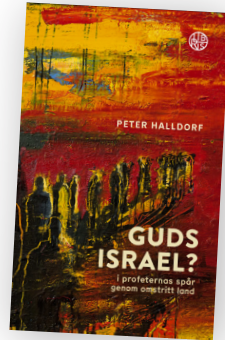
Guds Israel?

I profeternas spår genom omstritt land

Peter Halldorf (Libris 2024)

"I profeten Jeremias spår" hade kunnat vara en alternativ titel på Peter Halldorfs nya bok. Jeremia, hans bok och det vi vet om hans liv, är en av trådarna som Halldorf spinner kring. Den andra är en vistelse i det omstridda land som bär så många namn. Just det sista året, sedan händelserna den 7 oktober och det efterföljande kriget på Gazaremsan har det lilla landområdet så gott som dagligen varit i nyhetstablåerna.

Halldorfs bok är en lättläst bok som vill ge perspektiv på vem som kan kalla området sitt hem. Boken försöker ge en nyanserad bild av en infekterad fråga. Den som söker snabba svar finner dem inte här, men den som vill ha en varsam väg in i problematiken gör klokt i att ägna några timmar åt "Guds Israel?".

HELENA INGHAMMAR

Bok om psykisk ohälsa ger hopp

Rosa moln & svarta skuggor – Med en tro som bär

Linda Järlestrand med Birger Thureson (Sjöbergs förlag 2024)

Linda Järlestrand är trebarnsmamma, gift med en rikskänd pingstpastor, har ett hus på landet och är bra på sitt jobb. Men hennes liv präglas också av destruktivitet och missbruk. En dag i juni 2007 kraschar hon. Så småningom får hon diagnoserna bipolär sjukdom, adhd och emotionellt instabilt personlighetssyndrom.

"Med den här boken vill jag ge tröst och livsmod till den som tror att psykisk ohälsa är en mur mellan människan och Gud. Så är det inte." säger hon

självt om boken och det är ett av dess viktiga ärenden tycker jag. Det finns många upplyftande historier med människor som får sina liv förvandlade när de

möter Gud, blir av med missbruk och kriminalitet. Linda blir inte av med sina diagnoser, hon får lära sig leva med dem, men skildrar hur Gud bär henne – och inte minst räknar med henne. En påminnelse om att Gud inte är beroende av vår kapacitet utan av vårt

överlämnande. Boken är också en påminnelse om att det sköra och ofärdiga får plats i en kristen gemenskap. Boken hade tjänat på att stramas åt men det är en stark och modig bok att skriva och trösterik att läsa.

MARLENE W ANTONSON

Inte svartvitt om rätt och fel

Motiv – 10 berättelser om brott

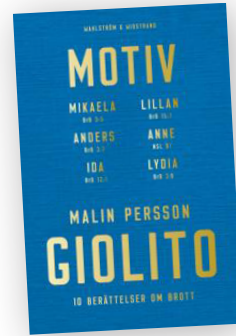
Malin Persson Giolito (Wahlström & Widstrand 2024)

Gråzonen är i centrum i Malin Persson Giolitos nya bok Motiv. Författaren, som är jurist och välkänd deckarförfattare, använder här sin juridiska kompetens för att skildra ett antal fall som är allt annat än svartvita. Vem är offer och vem är förbrytare?

Att vara människa innebär att inte alltid veta vad som är det rätta att göra och att inte alltid

förmå göra det rätta. Detta är en tanke som kyrkan alltid brottats med.

Boken består av ett antal fristående kapitel som vart och ett belyser en lagparagraf. Särskilt drabbande är kapitlet om den lag som ännu inte är fastställd, angiverilagen och det om den unge polisen som blir ett offer både för neddragningar inom myndigheten och sin egen vilja att räcka till. Missa inte författarens tack, som är en predikan i sig!

HELENA INGHAMMAR

Martyrer uppmärksammas i ny bok

Trons vittnen – Martyrernas kapell i Strängnäs domkyrka

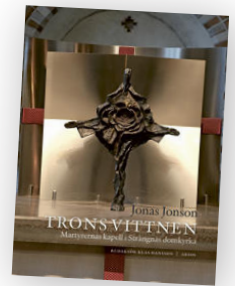
Redaktör Klas Hansson (Artos 2024)

I år är det 25 år sedan invigningen av det lilla kapell i Strängnäs domkyrka som heter Martyrernas kapell. Kapellet, som ligger på domkyrkans norra sida, är tillägnat 1900-talets martyrer och invigdes av Strängnäs biskopen Jonas Jonson. Han ligger också bakom huvuddelen av texterna i boken, men även andra har medverkat, bland andra den katolske biskopen Anders Arborelius. Ett av martyrernas barnbarn, Gunnar Carleson, har skrivit om sin farfars död i Kina vid förra sekelskiftet.

Kapellet inbjuder till andakt och begrundan över vart tron kan leda och vilka offer som ibland krävs. 1900-talet krävde många martyrer som gömdes undan i straffkolonier, läger och fängelser i skilda delar av världen. De flesta av martyrerna i kapellet är okända, deras namn syns inte på några minnesplaketter. Boken beskriver de namngivna martyrerna, som är hämtade från den världsvida kyrkan. Själva kapellet bär också det en ekumenisk prägel.

Boken är rikt illustrerad med foton, många tagna av bokens redaktör Klas Hansson. Trons vittnen är inte bara en nyckel till Martyrernas kapell utan en fin källa till kunskap om 1900-talets kyrkohistoria genom de människoöden som lyfts fram.

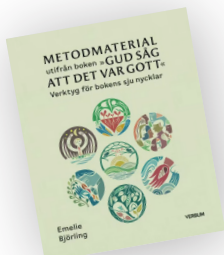
HELENA INGHAMMAR

Nu kommer verktyglådan till boken "Gud såg att det var gott"

Bokanmälan!

Vad innebär det att leva som kristen i en värld som lider av klimatförändringar och naturkatastrofer? Och hur kan vi använda Bibelns texter och psalmbokens sånger för att reflektera över vår klimatångest? Detta metodmaterial utgår ifrån biskop Andreas Holmbergs bok "Gud såg att det var gott: att vara människa och kyrka i klimatnödens tid". I boken presenterar han sju nycklar som kan användas för vägledning i en orolig värld. Med utgångspunkten "ingen kan göra allt men alla kan göra något" vill metodmaterialet inspirera gruppdeltagarna till samtal utifrån nycklarna om personligt och kollektivt ansvar om klimatets framtid.

Stiftet runt

Fredshelg i Örebro

25-27/10. Start för Fredsskola och workshopdag med skapande, dans, bön och sång i Adolfsbergs kyrka – allt med tema fredsarbete. Fredsgudstjänster i S:t Mikael's kyrka och Adolfsbergs kyrka. Stor fredsvandring från S:t Mikael's kyrka till Vivalla, med inspirerande tal under vägen. Läs hela programmet på svenskakyrkan.se/orebro/mr-dagarna.

Från forntiden till #metoo

Konsert med *Ecstatic Ensemble* i Stora Mellösa kyrka, **Kvismare församling**. Följ med på en resa från 1400 f.Kr. fram till nutid med musik av kvinnorna som inte fick märkas. 5/10 kl. 18-20. Köp biljett via församlingens hemsida.

På djupt vatten

Tillsammans med lärjungarna uppmannas vi att lägga ut på djupt vatten; att söka på djupet snarare än på ytan. Välkommen att tillsammans fördjupas i den kristna tron genom undervisning och samtal. **S:t Johannes församling** 16/10 kl. 18.30-20.00.

Kvällsretreat – innan natten kommer

Kvällen inleds med en gemensam måltid i kyrkans bodar. Efteråt finns möjlighet att läsa, vila, vandra, eller göra något kreativt. Retreaten avslutas med musik och en enkel mässa. **Strängnäs domkyrkoförsamling**, 4/10 kl. 18-22.

Pilgrimsvandring till Ekeby

Efter söndagens gudstjänst i Kumla kyrka kl. 10 åter vi och vandrar kl. 13 över skogar och öppna landskap till Ekeby kyrka där vi deltar i Sinnesrogudstjänst kl. 18. Transport tillbaka hjälps vi åt med. **Kumla församling**, 17/11.

Själens färger

Öppen ateljé för dig som kravlöst vill måla tillsammans med andra. Ingen förkunskap behövs. Vi träffas i församlingsgården på torsdagar. Ledare: Karin Wallin, konstnär. Torsdagar kl. 14-16 i **Hallsbergs församling**.

Våffelcafé

Välkommen på våffelcafé i Kyrkans hus, **Västra Vingåkers församling**. Två våfflor med matig röra eller sylt och grädde kostar 40 kr. Följande tisdagar: 8/10, 5/11, 3/12.

Tea & talk

Vi inleder kvällen med ett kort föredrag på cirka 20 minuter om ett intressant ämne. Efter det samtalar vi över en kopp te runt bordet utifrån föredraget och några samtalsfrågor. Ledare är Torbjörn Härlin. 10/10 kl. 18.30-20.00, Snavlunda församlingsgård, **Snavlunda församling**.

En andra chans

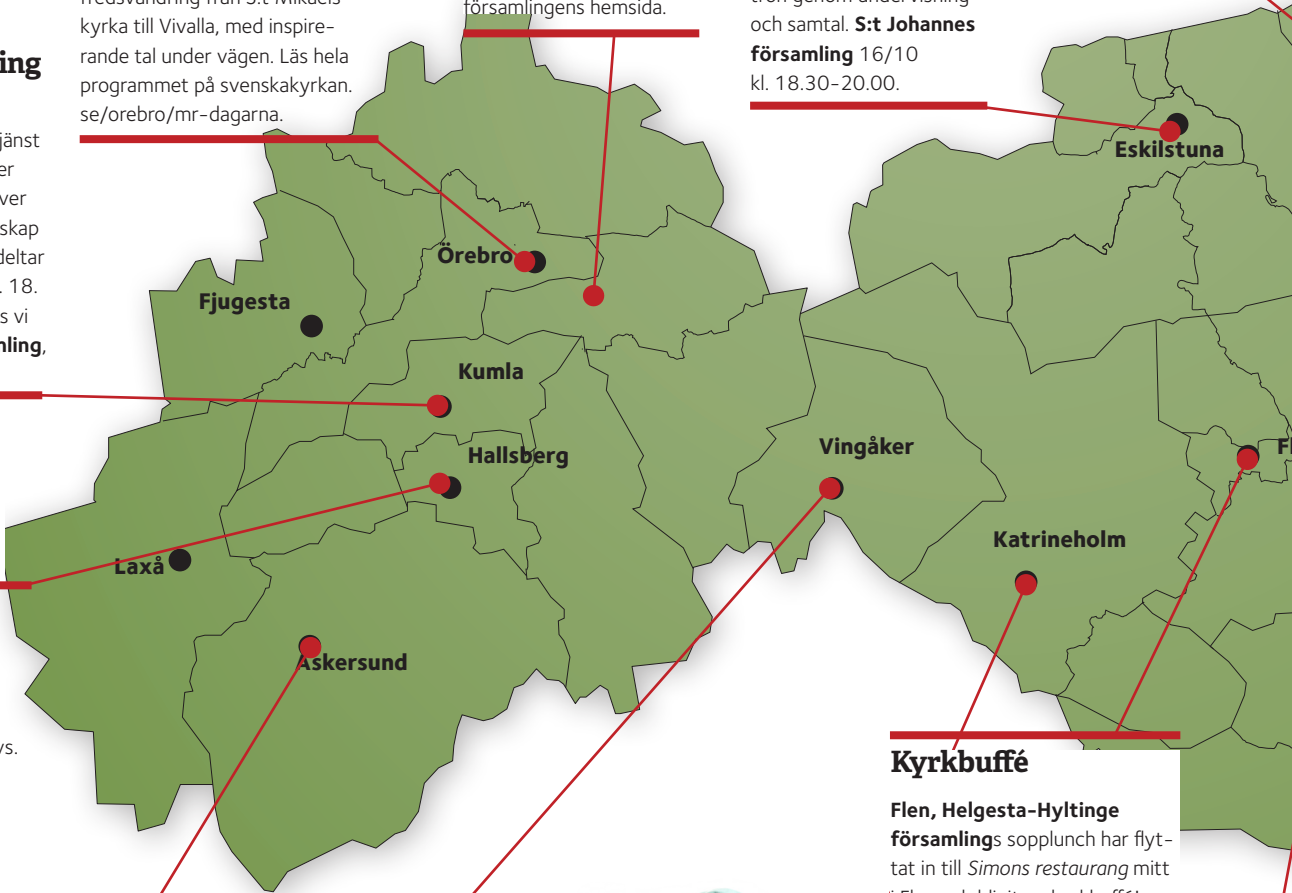
Workshop: Laga dina kläder! Lördag 28/9 kl. 11, Diakoniconstrum **Katrineholmsbygdens församling**. Fika till försäljning. Ingen anmälan. Vid frågor, ring Kristina Wallbing 0150-772 2. I samarbete med klimathoppmötet 2024, Naturskyddsföreningen Katrineholm och Studieförbundet.

Kyrkbuffé

Flen, Helgesta-Hyltinge församlings sopplunch har flyttat in till *Simons restaurang* mitt i Flen och blivit en kyrkbuffé! Programmet innehåller bland annat musik och andakter, och avslutas med en smakrik buffé. 31/10 och 28/11 kl. 16-18. Anmälan krävs, se hemsidan.

FN-gudstjänst

Fira FN-gudstjänst i Stigtomta kyrka 24/10 kl. 18 i Stigtomta kyrka, **Stigtomta-Vrena församling**. Gunilla Cas-serstedt, Susanne Forslund, fritidsledarna och barnkören samt Studieförbundet.

Lunchmusik i Nykvarnskyrkan

Onsdagar udda veckor kl 12.00.
Fri entré! Se **Turinge-Taxinge församling**s hemsida för aktuellt program. På Kafé Änglagott intill erbjuder vi mellan kl. 11.30–12.00 rabatterat pris på kaffe, smörgåsar och annat att äta.

Boksamtal

I "Himlen är ett underskattat resmål" skriver prästen och författaren Hans-Erik Lindström hoppfullt och ödmjukt kring en av livets största frågor: Vad händer när vi dör? Vad vi tänker om livet efter döden påverkar hur vi lever våra liv här på jorden. Anmäl till diakon Lena Wiklund, **Enhörna församling**, senast 10/10.

Middagsbön

Bönen är vårt inre samtal med Gud, där kan vi lyfta fram vår glädje, vår oro och allt livet innehåller. I Frustuna kyrka finns möjlighet att dela gemenskapens bön. Onsdagar och torsdagar kl. 11.45 i **Frustuna församling**.

En stund av stillhet

En paus i vardagen, med musik, bönevandring och möjlighet till delande. Vi samlas kring ett tema och får fundera över vad det kan betyda för våra egna liv. Onsdagar kl. 18.15–19.00 (v. 36–51) i Runtuna kyrka, **Rönö församling**.

Kärlekspoesi från Höga visan

Song of songs – "Med en blandning av nykomponerad och äldre musik för åtta röster och instrument, besjunger vi kärleken som motstånd och återhämtning i en värld drabbad av krig, rädsla och splittring." Vokalensemble, Trio Samara och S:t Botvids kyrkokör. 19/10 kl. 19 i S:t Botvids kyrka, **Oxelösunds församling**. Fri entré!

Konserter i samband med Litterart

Idel Riedel – familjekonsert där **Nyköpings församling**s barn- och ungdomskörer hyllar Georg Riedel, 12/10 kl. 16 i Alla Helgona kyrka.
"Stad i ljus" – körerna VoiceMail och Fru Musica förenas i sånger om ljus, fred och hopp, 13/10 kl. 16 i S:t Nikolai kyrka.

Följ med och *be*

Hoppets och fridens Gud.

Vi kommer till dig i bön för en värld plågad av oförsonlighet och misstro.

Med vanmakt och smärta ser vi hur människoliv utsläcks och föröds i Israel och Palestina.

Vi ber om ett slut på våld och krigsföring så att det utmanande arbetet med återuppbyggnaden i ord och handling kan börja.

Hjälp oss, Herre, bekräfta vår samhörighet som människor så att våra olikheter blir en källa till gemenskap – till rättvisa och fred.

Om det ber vi i Jesus Kristi namn.

Amen.

Biskop Johan Dalman

Varje vecka ber vi i Strängnäs stift för ett kontrakt och för dess kontraktsprost, samt för församlingarna i kontraktet. Vi ber också för våra systerkyrkor i de länder som ingår i Borgå-gemenskapen och våra vänstift. Se vecka och kontrakt nedan.

VECKA 39 + VECKA 47

Nyköpings kontrakt, kontraktsprost Ylva Evensen. Kiladalen, Nyköping, Oxelösund, Stigtomta-Vrena, Tunaberg, Rönö och Tystbergabygden.

VECKA 40 + VECKA 48

Södertälje kontrakt, kontraktsprost Åsa Lindgren. Enhörna, Hölö-Mörkö, Södertälje, Östertälje, Turinge-Taxinge, Överjärna, Ytterjärna, Vårdinge och Trosa.

VECKA 41 + VECKA 49

Rekarne kontrakt, kontraktsprost Pernilla Parenmalm. S:t Johannes, S:t Ansgar, Tunafor, Västra Rekarne, Torshälla, Hällby med Tumbo och Råby-Rekarne, Husby-Rekarne, Näshulta, Kafjärden och Stenkivista-Ärla.

VECKA 42 + VECKA 50

Norra Närke kontrakt, kontraktsprost Caroline Edlund.

Långbro kyrka

Adolfsberg, Almby, Edsberg, Långbro, Mikael, Mosjö-Täby, Örebro Nikolai, Örebro Olaus Petri, Knista, Axberg, Glanshammar och Tysslinge.

VECKA 43 + VECKA 51

Södra Närke kontrakt, kontraktsprost Gunlög Axelsson Öhlund. Askersund-Hammar, Lerbäck, Snavlunda, Ramundeboda, Skagershult, Finnerödja-Tived, Viby, Sköllersta, Hallsberg, Kumla, Hardemo, Ekeby, Asker-Lännäs och Kvismare.

Viby kyrka

VECKA 44 + VECKA 52

Nynäs kontrakt, kontraktsprost Peter Mourath. Grödinge, Sorunda, Ösmo-Torö, Nynäshamn, Salem.

VECKA 45 + VECKA 1

Domprosteriets kontrakt, kontraktsprost Christofer Lundgren. Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, Mariefred, Vårfruberga-Härad, Stallarholmen, Åker-Länna, Daga och Frustuna.

VECKA 46 + VECKA 2

Oppunda Villättinges kontrakt, kontraktsprost Tomas Holdar. Katrineholmsbygden, Björkvik, Västra Vingåker, Österåker, Flen, Helgesta-Hyltinge, Dunker-Lilla Malma, Mellösa och Bettna.

Tema

Gudsbilder

Gud som Fader och mamma. Vi bär alla på olika bilder av Gud. Gott så! Bara vi låter bilderna bli många och variationsrika.

Vi blir aldrig klara
med vårt tal om
och till Gud.

Fördjupningstext av
Michael Nausner på
sid 20.

Bilden av Gud får

Biskop Hans-Erik Nordin, 75 år, fortsätter att

Biskop emeritus Hans-Erik Nordin fick som ung en aha-upplevelse som hjälpte honom att tro på Gud. Han insåg att Gud är både fördold och igenkännbar. Ändå anser han att vi ska fortsätta tala om Gud och gudsbilder. Bara man skiljer på det ena och det andra.

BIBELN ÄR full av bilder och beskrivningar av Gud. En del metaforer är lätta att ta till sig, andra utmanar eller kan till och med kännas problematiska.

– Det finns gudsbilder som upplevs som trånga och det är frestande att tänka att vi löser det genom att översätta till nya ord. Men allt silas genom mänsklig erfarenhet och den kunskapen har sina brister, säger Hans-Erik Nordin.

– Hela tiden gäller det att ställa nutida erfarenheter i dialog med vår trostradition där Bibeln är omistlig.

Risken, när vi talar om gudsbilder, är att beskrivningarna kan skymma själva gudomen. Hans-Erik Nordin talar om Gud som "den outgrundlige" eller "den fördolde". Men framför allt den "uppenbarade", Gud som visat sig i Jesus Kristus.

– Det går inte att hitta en heltäckande definition på Gud, likafullt har vi behov av formuleringar, som de klassiska kyrkliga trosbekännelserna. Jag gillar att se dem som paroller i tåten på ett demonstrationståg som går genom historien. De som vill kan ansluta sig även om man inte fullt ut kan definiera sin tro. Att låta tron sitta i fötterna, i handling för andra, allt medan tron fördjupas.

DET VAR just begränsande bilder av Gud som stod i vägen för Hans-Eriks egen gudstro som ung. Men i 20-årsåldern hittade han i en helt vanlig bokhandel "Den fördolde Guden" av John Cullberg, religionsfilosof och biskop i Västerås stift. Den blev en ögonöppnare. Här fanns plats för den ogripbare guden och det påminde om den existentiella rymd och djup som Hans-Erik upplevt som barn, oavsett om han stått ute i mörka vinterkvällar och spanat mot stjärnhimmeln med sprakande norrsken, eller när livets skeenden öppnade andra perspektiv som satte djupa spår.

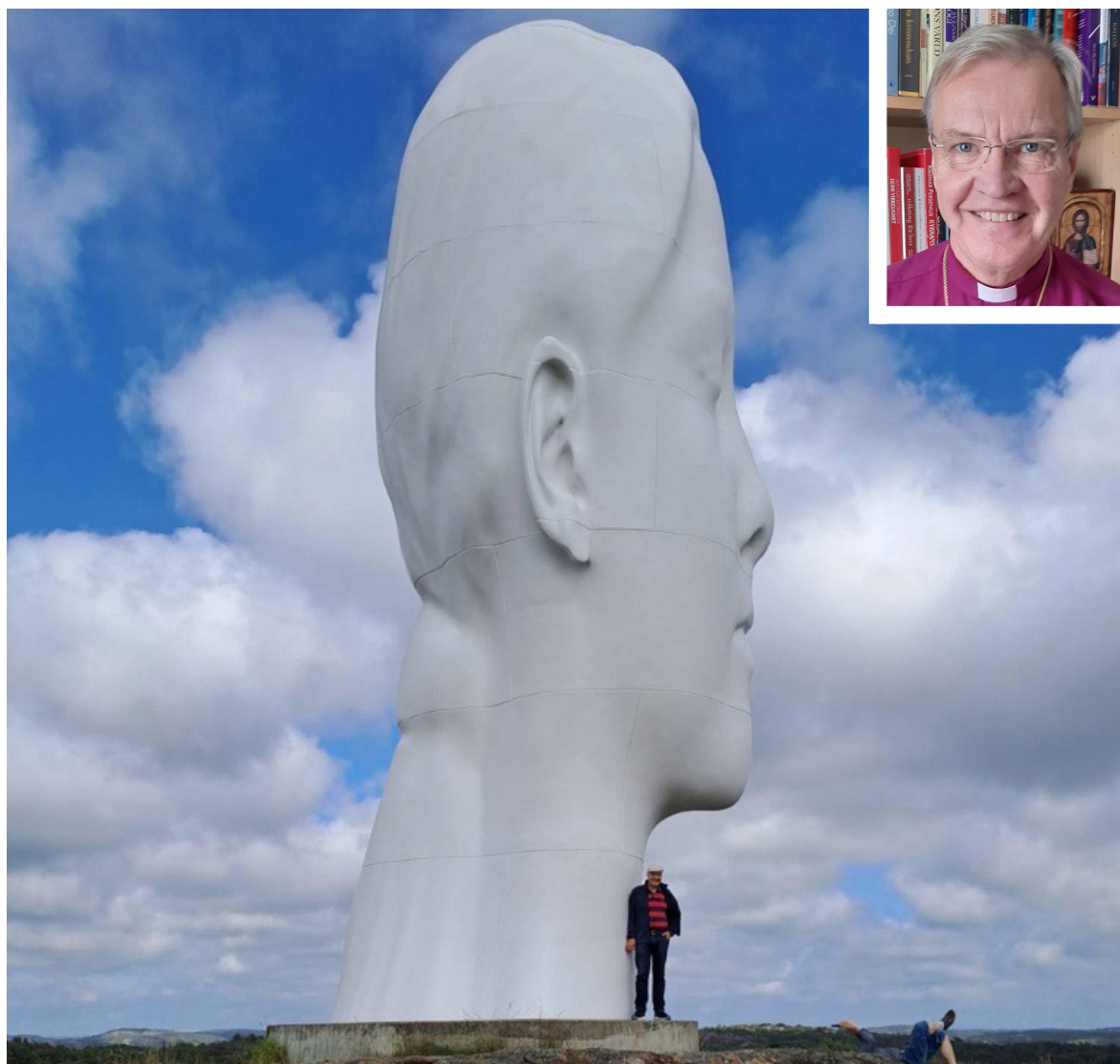
– Gud är både uppenbarad och fördold, det går inte att få svar på allt. Det finns en förenklad syn på tron ibland där takhöjden når strax ovanför huvudhöjd. Då blir det besvärligt. Det behövs rymd.

INOM KULTUREN finns många sätt att beskriva Gud, till exempel genom konst och musik. Där sätter inga ord krokben för den enskildes gudserfarenhet. Men trots språkets begränsningar så uppmuntrar Hans-Erik Nordin till att vi ska fortsätta att tala om Gud.

– Det är vår uppgift att vittna om Gud som uppenbarat sig

hela tiden nya nyanser

upptäcka Gud

UPPTÄCKTSRESANDE. Risken när vi talar om gudsbilder är att beskrivningarna kan skymma själva gudomen. Gud är både uppenbarad och fördold. Här är Hans-Erik Nordin vid skulpturen Anna i Pilane park på Tjörn.

FOTO: PRIVAT

i Kristus. Vi kan göra det genom handlingar – men ordet är omistligt. Dessutom ligger det något spännande i samtalet. Vi har en ordrik teologisk tradition som jag också är tacksam för. Att min egen uppfattning kan få brytas mot någon annans påstående.

Hans-Eriks personliga erfarenhet som präst och biskop är att gudsbilder främst diskuterats inom kyrklig pedagogik, inte lika ofta inom teologin.

– Det kan vara viktigt att fråga sig om man har en gudsbild som skadar eller befriar. Om tanken på Gud snarare väcker rädsla än förtröstan. Det är oftast när man förlorar någon närstående som gudsbilden skakas om och frågor om lidande

och livets mening aktualiseras. Men det är inte bara dogmatik som behövs när bilden av Gud utmanas, utan en själens vilopunkt.

Själv fördjupar han sig just nu i svåra psaltarpsalmer, där Gud kan beskrivas som den som utövar hämnd. Det är tuggmotstånd i sådana bilder som utmanar till kamp mot ondskan och ger plats för klagan, inte minst inom liturgin.

– Sätten att uttrycka gudsbilden kan överraska. Man möter hela tiden fler nyanser. Huvudsaken är att inte betona en bild för mycket, så att det blir enkelspårigt och kanske till och med farligt. Den viktiga vilopunkten är och förblir tron på den korsfäste och uppståndne Kristus.

MIRIAM ARREBÄCK

Att tända ljus kan förme

Kyrkans ledare påverkar barn och ungas förståelse av Gud, både genom ord och handling. Ledarens sätt att visa sin egen gudsrelation ger också viktig vägledning om vem Gud är.

BARN OCH unga har ofta en uppfattning om hur Gud är, även de som inte har en uttalad tro. Under konfirmationstiden kan tankarna formuleras tydligare.

– Om de förutsättningslöst får måla sin bild av Gud kan det bli ett kors, ett moln, en soluppgång eller en gubbe på månen. Vi vill ju att de ska börja tänka på sin gudsbild, men inte skriva dem på näsan, säger Helena Lennstring, präst i Rönö församling.

– Samtidigt har vi ansvar att ge ungdomarna kunskap om hur Gud beskrivs både i gamla och nya testamentet, skolan ger inte det.

En del människor har lätt att ta till sig abstrakta gudsbilder, andra behöver konkretion. Veronica Hagberg, diakon i Hallsbergs församling, använder ibland bilden av solen för att enkelt förklara treenigheten.

– Jag brukar säga att Gud är som solen, Jesus är strålarna (ljuset) och solens värme är den helige Ande, den vi känner.

ATT FÅ egen erfarenhet av Gud är grundläggande för tron. Att till exempel tända ljus, vara i stillhet eller lyssna till musik kan förmedla mer än traditionella undervisningspass. Att delta i gudstjänster blir något av en "upptäcktsfärd" för många unga, säger Veronica.

– När ungdomar leder kvällsandakter och de talar om sin

VÄGLEDARE. Prästen Helena och diakonen Veronica använder många bilder

tro, hur de blev troende, så lyssnar alla väldigt uppmärksamt. Det är ofta knäpptyst!

De personliga berättelserna gör starkt intryck. Det som

Portalen besökte Life-lägret med frågan: "Vem är Gud för dig?"

**ALMA SILÉN,
15 ÅR, ESKILSTUNA**

– Jag har varit ganska mycket i kyrkan, men inte alltid trott på Gud. Nu när jag är på gudstjänster och läger känner jag att det gör mig lugn, tron håller på att bli starkare.

**AMANDA EKLUND,
16 ÅR, ÖREBRO**

– En högre makt som ser till att vi människor har det bra, någon man kan vända sig till, som en vän. Man känner sig inte dömd utan kan vara sig själv.

...dla mer än ord

er och uttryckssätt för att hjälpa unga till en egen erfarenhet av Gud.

upplevs berörande är därför ofta den gudsbild som sitter kvar en längre tid.

Vem jag är som ledare under ett konfirmationsår påverkar

också deras gudsbild. Visar jag i praktiken att jag räknar med Gud i det vardagliga? På det sättet är det ett stort ansvar både att vara och att ha hand om unga ledare, säger Helena.

– Huvudsaken är nog att visa att förståelsen av Gud handlar om att ha en relation.

Naturen ger också en bra ingång till samtalet om Gud.

– Jag har ofta varit med om att en vandring i naturen får dem att lägga bort mobiltelefonerna och vi tar in hur förunderlig skapelsen är, säger Helena.

VARKEN HON eller Veronica har märkt någon tendens att de yngre idag i större utsträckning har börjat se naturen som besjälad. De flesta utgår från en skillnad på skapelsen och skaparen.

Inte heller möter de bland unga någon diskussion om vilket pronomen Gud ska ges, vilket debatterades en del för några år sedan. Ett samhälle med mångfald kanske delvis har lett till minskad polarisering mellan "han" eller "hon". Gud är Gud.

– Det viktiga är att känslan inför Gud, kyrkan och kristen tro är positiv. Det är den ungdomarna bär med sig ut i livet. Det är upplevelsen av att här fanns mer att utforska som kan göra att de i vuxen ålder kanske vill komma tillbaka när frågor om gudstron gör sig påmindra igen, säger Veronica.

MIRIAM ARREBÄCK

**MARCUS KAMMEBORN,
23 ÅR, OXELÖSUND**

– Gudsbilden är ju ett komplext begrepp, men jag skulle nog säga en följeslagare, en vän som alltid är med, som en vänlig skugga.

**FRIDA ENEQVIST,
15 ÅR, NYKÖPING**

– Jag ser det som en person som inte bedömer en, utan ser sanningen om varje människa. Det är någon att vända sig till när som helst.

**FILIP OLSSON,
16 ÅR, JÄRLE**

– En ande eller ett väsen som finns med i livet, som ger oss verktyg att lyckas.

Gudsbilden i fokus när nya psalmer

Vendela Sund har det senaste året sjungit och närstuderat omkring 2 500 sånger, några av dem kommer att passera nålsögat in i den nya psalmboken. Ett fantastiskt uppdrag, och utmanande.

– Jag har blivit ödmjuk inför att inte alla känner sig trygga när man beskriver Gud som Fader och Herre.

MER ÄN 10 000 bidrag kom in när Svenska kyrkan efterlyste nya sånger till psalmboken. Vendela Sund, präst i Södertälje pastorat, sitter med i en av fyra fokusgrupper som har fått sjunga och granska en fjärdedel av sångerna.

– Det har varit ett jätteroligt arbete, men en gigantisk mängd med psalmer! Jag har sjungit ofantligt mycket! säger Vendela Sund med eftertryck.

Av de 2 500 sångerna har de fått välja 100 stycken som mest att skicka vidare. Ett utmanande uppdrag.

– Det kan ju vara en superduperbra sång, men passar den i vårt sammanhang? Är den snarlik en annan populär psalm? Tillför den något nytt? Är det en lovsång för våra kyrkorum eller passar den i en annan kyrkotradition? Går sången att sjunga av församlingen? Är det musik som går att spela?

Hänsynstagandena har varit många. Till det finns kyrkomötets uppdrag att hitta psalmer för kris och katastrof, om klimatet samt mer könsneutrala vigselpsalmer. Genomgående har varit diskussionen om gudsbilden. Många av bidragen speglar en gud som lever vardagsnära oss människor.

– Tidigare var det vanligare att vi pratade om Gud som Fader och Kung, den ståtliga Guden på något vis. Det tycker jag vi behöver fortsätta göra, det finns något fantastiskt att tänka Gud som stark och kapabel, starkare än oss. I Hosea beskrivs Gud som en björnmamma, tänk den ilskan och styrkan! säger Vendela.

För att komma bort från det hierarkiska kan vi tänka Gud bortom oss, snarare än ovanför oss. Då kan Gud vara stark och samtidigt vår vän. Båda uttrycken behövs.

Det handlar inte bara om vad man teologiskt kan säga om Gud. Det handlar även om den enskildes upplevelse.

– Människor måste få sin bild bekräftad. Gud bor ju hos oss alla så alla måste känna sig hemma, och då behövs utrym-

SÅNGARE. Vendela Sund, präst i Södertälje pastorat, är med i arbetet att målfald: "Psalmboken ska kunna användas av barn, en 88-årig högkyrklig

me för olika gudsbilder. Som när Jesus använder bilden av sig själv som hönsmamma, samtidigt som han ber till sin fader.

VENDELA HAR också gjort en egen resa genom sångerna. Själv har hon alltid kallat Gud för Fader och Herre, refererat till "han" och "honom".

– Jag tänkte på Gud som min himmelske pappa, som skyddade mig. Rent logiskt förstår jag att Gud är större men det var en bild jag var trygg med. Men jag är ödmjuk inför att inte alla känner sig trygga när man beskriver Gud som fader. Och den som möter Gud senare i livet ser det kanske på ett helt annat sätt, och det behöver också utrymme.

– Målet är att öppna upp så att det blir en levande Gud som fortfarande verkar och ingriper.

Flera av de nyskrivna bidragen kännetecknas av vår tids individualism.

Ny bok vill vidga vårt sätt att tänka om gudsbilder

Gudsbilder kan förändra världen. Det är utgångspunkten för boken "Gudsbilder i förändring".

I antologin "Gudsbilder i förändring" utforskar 23 teologer och författare uppkomsten,

och konsekvenserna, av gudsbilder bortom våra vanliga föreställningar och angreppssätt. Ambitionen hos författarna, varav en är Michael Nausner som skrivit fördjupningstexten i Portalen, är att bereda väg för förändringar av gudsbilder så att de blir levande, komplexa och

tilltalande tolkningsredskap för vår tid. Vid sidan om bibliska och klassiska teologiska perspektiv görs här djupdykningar i kultur och konst, tro och vetande, kroppslighet och inkarnation, queer- och ekoteologi.

– Jag tror att vi behöver prata mera om våra bilder

och föreställningar om Gud. Annars riskerar vi att fastna i ett mycket begränsat antal bilder som inte gör Guds bredd och djup rättvisa. Vilka gudsbilder vi hänger oss åt har betydelse för våra liv, säger Michael Nausner.

Han hoppas att boken breddar vyerna för såväl

teologistudenter och kyrkligt engagerade som för en intresserad allmänhet. Gudsbilder finns där som en bakgrundsmelodi för mycket som sker i vårt samhälle. De kan bidra, eller hindra, det goda i tillvaron.

I arbetet med boken fick Michael själv upp ögonen

ska väljas

välja psalmer till nya psalmboken, som kommer att präglas av stor konservativ och en 16-åring som vill fira regnbågsmässa" säger hon.

– Det var många psalmer som förmedlade "jag mår dåligt". Även om sången är fin, kan en hel församling stämma in i den? Kan man sjunga den även om man är glad? Frågar hon sig och jämför med psalmen "Var inte rädd, det finns ett hemligt tecken".

Oron och smärtan finns där men också trösten att Gud är med. Hon tycker också att den kollektiva tanken är mer framträdande i de tidigare psalmerna.

– De är mer "Vi lovsjunger". Och även i ensamheten (övergivenheten?) är vi tillsammans.

Snart kommer ett urval av 250 psalmer som under ett kyrkoår ska provsjungas i församlingar runt om i landet. Inte alla kommer att komma in i psalmboken, och den befintliga psalmboken ska också revideras.

– Det måste vara en röd psalmbok som också går att bära.

MARLENE W ANTONSON

för hur det estetiska spelar en mycket större roll för vår tro än vi i vår protestantiska del av världen kanske förstår.

– Jag fördjupades i mitt sökande efter, men också i min förståelse av, hur Gud är en kreativ kraft i hela vår materiella verklighet. Det är en insikt som skulle

kunna genomsyra min vardag mycket mera och göra mig nyfiken på alla överraskande sätt som Gud ger sig till känna på, säger han.

MARLENE W ANTONSON

"Gudsbilder i förändring" är en del av Svenska kyrkans forskningsserie som publicerar kyrko- och samhällsrelevant forskning.

Den nya psalmboken

- De nya psalmförslagen kommer den 18 maj 2025, redo att provsjungas ute i församlingarna.
- Den reviderade psalmboken kommer i början av 2030-talet.
- Den nya psalmboken blir en revidering och utökning av Den svenska psalmboken, som togs i bruk den första advent 1986.
- Läs mer om revideringsarbetet på: www.svenskakyrkan.se/psalmboken

FOTO: SVEN ANDERSSON

MÅNGFACETTERAD. Johannes Landgren gästas Teologiskt rådslag i biskopsgården den 8/10 för att prata om och reflektera kring den Svenska Psalmboken och dess uttryck för olika fromhetstraditioner.

Sjung utanför din comfort zone

I stället för att välja bekanta favoritpsalmer och sånger vill musikprofessor Johannes Landgren utmana att söka musik i olika kyrkliga traditioner. Det utvidgar musiklivet men också vår bild av Gud.

Johannes Landgren avslutar i dagarna sin professur på Kungliga Musikhögskolan Stockholm, där han föreläsningsvis undervisat i orgelinterpretation och forskat. Nu väntar pension, men inte lata dagar.

– Nej, nu ska jag intensifiera mitt övande inför kommande konserter, berättar han.

Då är han utforskande och låter gärna orgeln möta andra instrument, som exempelvis saxofon och slagverk. På samma sätt utforskar han sin musik och tro genom att ta del av andra fromhetstraditioners psalmer och sånger. Johannes har rört sig i låg-, hög-, och gammalkyrklighet, utforskat frikyrkoarbetet och musikens roll och användning i dessa olika sammanhang.

– När vi möter andra människor och traditioner kliver vi utanför oss själva och vidgar vår bild av Gud.

JOHANNES undersöker vad vi missar när lovsång mest blir en musikgenre. Om musiken stänger eller öppnar perspektiv. Vad som händer med vår Gudsbild när bibelkören bara tar med det "trevliga" i bibeltexten?

– Det blir problematiskt om man bara väljer ut det gottaste. Vi har en psalmskatt som också har tuggmotstånd och friktion, det måste vi bejaka annars blir det fattigt.

– Mitt sätt att närma mig det här hänger mycket ihop med min syn på musik, att man ska ta olika genrer på allvar utifrån sina olika uttrycksmedel. Man kan inte lägga Bachs kontrapunktiska evalueringsraster över Avicis musik och säga att "det var dåliga fugor" för då har man inte förstått Avicis musik.

Det här är inte en angelägenhet bara för kyrkan menar Johannes. Vad vi gör i kyrkan har betydelse för vår tid.

– Vi lyfter heligheten, den innefattar allt i vårt samhälle, något som kan va väldigt provokativt, konstaterar han.

Fotnot: anmälan till Teologiskt rådslag senast 30/9.

GUDSBILDERS

paradox

FOTO: PATRIK CERNOCH

Alla bär vi nog på en gudsbild, mer eller mindre uttalad och medveten. Teologen Michael Nausner menar att vi behöver ha många bilder av Gud, och samtidigt acceptera att vi aldrig kan gripa om vem Gud är. Det är därför viktigt att förbli nyfiken på hur Gud visar sig i olika sammanhang.

Bakom orden

Michael Nausner är systematisk teolog och forskare på Avdelningen för kyrkoliv i Uppsala. Han har vuxit upp i Österrike och har fått sin teologiska utbildning i Tyskland, Sverige och USA. Hans intresse gäller teologins konstruktiva förhållningsätt till samtida samhälleliga utmaningar. Michael bor numera i Örebro.

ATT TALA om gudsbilder är egentligen djupt paradoxalt. I mänsklighetens historia har talet om Gud nog mest betytt att tala om något, eller någon, som överskrider vår rationella och sinnliga fattningsförmåga. Gud, det är någon/något som finns bortom vår rumsliga och tidsliga värld och som vi som människor därför inte förmår att omfatta. Det hör liksom till fundamentet för alla föreställningar om Gud att Gud är större än allt vi kan begripa eller förnimma. Det är alltså på sätt och vis lika omöjligt att tala om Gud som att ha en bild av Gud.

En inflytelserik medeltida reflexion är att Gud, det är det om vilket inget större kan tänkas (Anselm av Canterbury). Här skymtar fortfarande en viss optimism om att vi med intellektuell skärpa kan komma nära en adekvat förståelse av Gud. Den optimismen finns inte kvar hos en av de stora 1900-tals teologerna, Karl Barth. I ett föredrag som han höll kort efter första världskriget avvisade han med bestämdhet att människan kan förstå Gud. Han uttryckte sig ungefär på följande sätt: Allt tal om Gud är något paradoxalt. Eller som han hellre sade, något dialektiskt. Vi kan inte tala om Gud,

menade han, men samtidigt måste vi tala om Gud. Uppgiften är alltså att finna sig i denna paradox och att hålla ihop båda verkligheterna: Som troende *kan* vi inte tala om Gud, men vi *måste* ändå göra det.

Om vi i vårt tal om Gud, i vår teologi, bortser från denna spänning kan vi kanske fortfarande säga kloka saker, men vi kan vara rätt så säkra på att vi inte längre talar om Gud. Gud låter sig inte fångas i rationella formuleringar. Talet om Gud behöver vara öppet för det som överskrider vårt förnuft. Det behöver därför olika uttryckssätt: poetiska, adresserande, reflektande, tillbedjande, mystiska och många andra sätt. Det är i denna mångfald som Bibeln i sin helhet vittnar om Gud, och det är så en fullödlig gudstjänst hjälper oss att närma oss Gud. Men eftersom Gud alltid är mer, alltid är större, alltid är annorlunda än vi rationellt kan förstå, blir vi aldrig klara med vårt tal om och till Gud. Det behöver gång på gång lockas fram av levande Gud som var och är och kommer att vara verklighetens skapande, upprätthållande och förlösande kraft.

NÅGOT LIKANDE låter sig sägas om gudsbilder. Inte heller de kan omfatta djupet i Gud. Gud är alltid mer. Men gudsbilder är något annat än *tal om Gud*. En gudsbild är det som uppstår inom oss när vi upplever något som vi tolkar som Gud. Bilder är på så vis mer omedelbara än skrift eller ord. När barn närmar sig Gud, målar de först bilder innan de resonerar om Gud. Det kanske alltså är så som Sigurd Bergmann skriver i sin bok *I begynnelsen är bilden* att vi i väst fortfarande är alltför språkfixerade i vårt sätt att förhålla oss till Gud. Bilder drabbar oss som en inre (eller yttre) sinnesför-

nimmelse innan vi hinner sätta ord på dem eller lägga dem till rätta i vårt tänkande. På det viset är de kanske ännu starkare än ord, ännu mer djupgående och därför potentiellt ännu farligare. Det är inte att undra på att det finns en stor återhållsamhet inom de abrahamitiska religionerna vad gäller bildliga föreställningar om Gud.

I den hebreiska Bibeln betonar det andra av tio Guds bud att ingen bild ska tillverkas av det som finns i himlen. Annars finns risken att tillbe bilden i stället för den som representeras av bilden: "Du ska inte göra dig någon bildstod eller avbild av någonting uppe i himlen..." (2 Mos 20:4). Den grundläggande logiken bakom förbudet är att skapare och skapelse inte får jämföras. Gud skaparen låter sig inte fångas av något skapat. Människan har genom tiderna frestats att göra sig en bild av Gud som sedan tillbeds. En sådan förvrängning och inskränkning av Gud kallas, med ett något ålderdomligt ord, *avgudadyrkan*. Det betyder att tillbe något skapat som inte är värt människans tillbedjan. Det är människans eviga frestelse! Det kändaste exemplet på avgudadyrkan är kanske när Aron under Israels folks ökenvandring lät tillverka en guldkalv som folket kunde tillbe då Mose varit borta lite för länge från folket för att samtala med den osynlige Guden uppe på berget (2 Mos 32). När Mose sedan – kanske påverkad av Arons djärva företag att skapa en synlig gud – ber att få se Guds ansikte får han ett nekande svar av Gud: "Mitt ansikte får ingen se." (2 Mos 33:23).

I den muslimska traditionen lever motståndet mot bilder av det heliga/den helige kvar. Även om det inte finns någon sura i Koranen som uttryckligen förbjuder bilder så har det alltid funnits ett motstånd mot representationer av Gud. Gud är ju ojämförbar (Sura 59:23). Strikta bildförbud har sedan funnits i haditherna, alltså senare texter i vilka muslimska lärda tolkade Koranens budskap. Det är också förklaringen till varför det i muslimsk konst varken finns bilder på Gud eller på Guds profet Mohammed. Och om Mohammed förekommer i bildliga representationer så förblir hans ansikte oftast osynligt eller helt vitt.

OCKSÅ I kristendomens historia har övertygelsen att Gud till syvende och sist inte kan greppas, varken med ord eller bild, alltid varit levande. Gud är dold, något som medeltida teologer och sedan också Martin Luther kallade för *Deus absconditus*. Bakom det står övertygelsen att det gudomliga mysteriet behöver skyddas mot en för entydig "förståelse" av vem eller hur den uppenbarade Guden – *Deus revelatus* – är.

” Gud är inte
allt, utan
Gud är i allt och
allt är i Gud.

Om du begriper det, lär Augustinus ha sagt, så är det inte Gud. Denna inställning att låta Gud vara Gud är en förutsättning för god teologi, och jag värdesätter den

mystiska teologins vana att låta gudsföreställningar präglas av paradoxala formuleringar, Gud är både dold och uppenbar. De öppnar upp och hjälper oss att inte slå oss till ro med några statiska föreställningar om hur eller vem Gud är.

Ändå börjar Bibeln med att bekräfta att det finns en Guds avbild, en spegling av självaste Gud, nämligen människan: "Gud skapade människan till sin avbild, till sin avbild skapade han henne" (1 Mos 1:27). Det finns nog inte många verser i den hebreiska Bibeln som har diskuterats mera intensivt än denna, och den har å ena sidan gett upphov till en överdriven *antropomorfism* (att ge Gud mänskliga drag) vad gäller gudsbilden och en problematisk *antropocentrism* (människan i centrum) i vår världsbild, å andra sidan också tjänat som inspiration för att hålla fast vid människans okränkbara värdighet som grundval för formuleringen av de mänskliga rättigheterna. Jag ser i denna vers en avgörande motivation till att trots allt hålla fast vid en bildlig föreställning av Gud: Människan är, som integrerad del av Guds skapelse, kallad att vara delaktig i Guds kontinuerliga skapande. Detta uppdrag har vi inte som isolerade individer utan som stående i relation till både Gud och skapelsen. En konstruktiv gudsbild är därför av nödvändighet relationell. Gud bevittnas ju i Bibeln, i all sitt annorlundaskap, som någon som står i kontinuerlig relation med skapelsen. På det viset kan Gud anas i allt skapat. Varje

skapelse kan spegla Gud, som 1700-tals teologen John Wesley uttryckte det i en av sina predikningar. Gud är en gud som förblir i relation till sin skapelse. Guds närvaro i skapelsen är en förutsättning för dess fortbestånd.

DENNA RELATION får i Nya testamentet ett ansikte genom inkarnationen i Jesus Kristus. Den kanske mest poängterade formuleringen vad gäller gudsbilden i och med att Gud uppenbarade sig i Jesus Kristus återfinns i Kolosserbrevet där det står att Kristus som Guds son "är den osynlige Gudens avbild" (Kol 1:15). Men det som formuleras i denna grandiosa Kristus hymn är inte en begränsning av Guds avbild till den historiske Jesus så att vi skulle kunna säga: Om du vill ha en korrekt gudsbild, håll dig till den historiske Jesus! I stället fortsätter hymnen med att beskriva Kristus roll i jordens skapelse som den som håller allting (grek. *ta panta*) samman (Kol 1:16-17) och som leder hela skapelsen till försoning med Gud

” Gudsbilder är **portar in till** det gudomliga, och inte det gudomliga självt. De hjälper mig att så att säga skymta Gud bakifrån.

(Kol 1:20). Kristus träder här fram som en verklighet som genomsyrar och försonar hela skapelsen, ja allt – ta panta, som det heter på grekiska. Vilken gudsbild föranleder det? Kristus försvinner inte som person men blir samtidigt något mycket mera allomfattande, något som också omnämns i 1 Korintierbrevet där det står att allt har lagts under Sonen (1 Kor 15:28). Jesuiten Teilhard de Chardin har därför myntat begreppet *den kosmiske Kristus*. Kristus är både gud och människa och därigenom en förändrande kraft i hela kosmos. Denna insikt är alltså bibliskt förankrad, och hjälper oss samtidigt idag att protestera mot skapelsefientliga tendenser i vilken form de än visar sig. Det är Gud själv som (i och genom Kristus) verkar kreativt och försonande i allt som är, och allt som förstör detta skapande flöde kan kallas för synd, som Marjorie Hewitt Suchocki uttrycker det i sin bok *The Fall to Violence*. Suchocki hör till en teologisk tradition som lyfter fram Guds närvaro i allt, det som filosofiskt kallas för panenteism. Det får inte blandas ihop med panteism. Gud är inte allt, utan Gud är i allt och allt är i Gud. Skillnaden mellan Gud och skapelsen löses inte upp, men förbindelsen mellan skapelsen och Gud är nödvändig eftersom Gud är och förbli skapande. Gud finns med som en skapande kraft i allt. En gudsbild som tar hänsyn till Guds inkarnation i världen genom (den kosmiske) Kristus behöver dofta både

himmel och jord, både det hinsides och det närvarande, både det heliga och det profana.

Samtidigt håller jag med Linn Marie Tonstad när hon i den nya antologin *Gudsbilder i förändring* (Verbum 2024) varnar för att en gång för alla skilja mellan *goda* och *dåliga* gudsbilder. Det är ingen tillfällighet att det myllrar av gudsbilder och gudsföreställningar i Bibeln. Vilken bild som öppnar ett perspektiv på Guds barmhärtighet och befrielse beror på kontexten vi befinner oss i, men också på de livserfarenheter vi bär med oss. Gudsbilder går inte att kontrollera. De uppstår inom oss när vi står i kommunikation med Gud, med vår trostradition och med de medskapelser som är en del av Guds förunderliga skapelseväv.

Även om vi inte kan kontrollera dem så har vi ett ansvar för de bildliga föreställningarna av Gud som vi hänger oss åt. De formar oss som medmänniskor och som politiska varelser. Våra gudsbilder har en avgörande roll för hur vi förhåller oss till våra medskapelser, hur vi utövar makt, och, ja, hur vi rösttar och rör oss i det offentliga rummet. Jag själv rör mig gärna mellan olika bilder. Jag behöver det för att nära min förundran över Guds närvaro i skapelsen i hela sin bredd och jag är tacksam för denna mångfald. Och så försöker jag påminna mig själv om att gudsbilder är portar in till det gudomliga och inte det gudomliga självt. De hjälper mig att så att säga skymta Gud bakifrån.

Intill mitt skrivbord har jag ikonerna *Jesus som vän* som påminner mig om det ömsesidiga i vår relation till Gud. Men jag berörs också djupt av en annan ikon, Andrej Rubljovs *Treenighet* från 1400-talet. Den påminner mig om att treenig Gud själv är gemenskap och att personerna i denna (genusmässigt odefinierbara) gemenskap står i kontinuerlig och kärleksfull relation till varandra i ögonhöjd, och är samtidigt en påminnelse till oss om hur skapelsegemenskapen är tänkt att vara. Men ikonerna räcker inte i längden. Dessa bilder på personer behöver för mig kompletteras av bilder som hjälper mig att ana Gud i allt. Inte så sällan är det i barn som den intuitionen är levande. Bredvid ikonerna *Jesus som vän* har jag en teckning ritad av en femåring. Längst upp på pappret står det "Gud" skrivet med en nybörjares handstil. Därunder möter oss en androgyn Gud med ett stort leende. Huvudet spränger ramen och ler mot oss uppburan av tre tulpaner. Gud visar sig i skapelsens mångfald. Men jag berörs också av Sallie McFagues djärva förslag i boken *The Body of God* att förstå hela skapelsen som Guds kropp. Jag tror att sådana bilder kan hjälpa oss, i dagens klimatnödläge, att på nytt förstå att vi som mäsklighet är kallad att se hela skapelsen som helig och att förhålla oss till allt skapat som om Gud själv mötte oss.

bindelsen mellan skapelsen och Gud är nödvändig eftersom Gud är och förbli skapande. Gud finns med som en skapande kraft i allt. En gudsbild som tar hänsyn till Guds inkarnation i världen genom (den kosmiske) Kristus behöver dofta både

FOTO: MATTIAS PETTERSSON

Klosters kyrka firar 95 år

1929 invigdes Klosters kyrka. Behovet av en ny kyrka var stort då stadens invånare växt i antal och Fors kyrka blivit för trång. Kyrkans tillkomst och historia beskrivs i en utställning som visas i vapenhuset i Klosters kyrka året ut. Den innehåller också en beskrivning av kyrkans artefakter och utsmyckningar, en folder att ta med sig på en rundtur.

Klosters kyrka byggdes 20 meter bred och 70 meter lång med två torn på 62 meter. Kyrkan är en så kallad långhusanläggning helt i tegel med 22 meter höga valv. Vill du titta in i kyrkan? Besök www.svenskakyrkan.se/eskilstuna/upplev-vara-kyrkor-virtuellt.

Innanför oron – diktbilder ställs ut i domkyrkan

SENHÖSTENS utställning i domkyrkan går i tröstens tecken. Det är prästen och poeten Lars Björklund, som även driver Instagramkontot @larsdikter, som ställer ut sina diktbilder som tavlor. Diktbilderna är foton och texter om livets essens, ett sätt att se det som oroar lite från sidan och på så sätt hitta nya perspektiv. Vernissagen är söndag 6 oktober kl. 12.30, och utställningen går att se fram till 13 november.

Besökaren får även möjlighet att göra egna diktbilder, och hänga kvar dem i domkyrkan om man vill.

Lars Björklund kommer även att ge föreläsningen "Hur ska jag orka?" med anledning av att det är anhörigvecka. Hur hittar man orken när en närstående mår dåligt? Hur kan man vara anhörigvårdare på ett hållbart sätt? Och vad behöver man själv för att må bra? Föreläsningen ges kl. 16.

Musik som vill mota julstress

JULEN kan kännas avlägsen men snart är den här. Liksom stressen över allt som ska fixas. För att råda bot på detta och sätta fokus på allt det goda Gud vill ge i juletider har den tidigare Frostensson-stipendiatar Charlotta Frondelius skrivit jullåten "När julen närmar sig". Den kommer på Spotify den 29/11 och handlar om att låta Guds kärlek födas i våra hjärtan, precis som Jesus föddes hit till jorden.

Nya testamentet på sydsamiska

FOTO: MAGNUS ARONSSON/IKON

FÖR första gången i historien har hela Nya testamentet "Orre testamente" översatts till sydsamiska. Bibeldelen togs emot vid en högtidlig gudstjänst i Stora kyrkan i Östersund.

– När det gäller tro är det viktigt att få använda sitt hjärtas språk. Överallt i världen där urbefolkningar har fräntagits sitt språk har översättningar av Bibeln varit en hjälp för revitalisering av språket, säger Erik-Oscar Oscarsson, ordförande för Samiska rådet i Svenska kyrkan om den historiska händelsen, till Kyrkans tidning.

Sångare 100-årsjubilerar

KYRKOSÅNGSFÖRBUNDET

i Strängnäs stift fyller 100 år. Det firas stort med en jubileumshelg i Örebro 11–13 oktober i Olaus Petri kyrka. Det var också där förbundet såg dagens ljus.

Ett drygt 100-tal körsångare från hela stiftet framför ett jubileumsprogram. På lördagskvällen är det ett uruppförande av Mårten Janssons tonsättning Allt är jubel och sång med dirigent Florian Benfer, och på söndagen är det Festhögmässa där även biskop Johan medverkar.

Kyrkosångsförbundet syftar till att främja kyrkomusiken, bland annat ordnas 2025 en barnkör på Stjärnholm och en ungdomskör i samarbete med kyrkosångsförbundet i Stockholms stift.

FOTO: HÅKAN LINDGREN

Författarsamtal med Maria Küchen

EN resa mot omedveten närvaro via de vindpinade vidderna på yttre Hebriderna till Gnesta, platsen där pendeltåget stannar vid sjön. Maria Küchen är författare till Årkebiskopens fastebok 2024 – Livets vatten. 10/11 kl. 12.45 bjuder Frustuna församling in till författarsamtal med Maria Küchen i Frustuna kyrka.

Var med och forska på e

Strängnäs stift söker församlingar för treårigt lärandeprojekt

”Man lär så länge man lever” brukar det heta, och det är något som Strängnäs stift tagit fasta på. Flera kurser fördjupar och involverar fler i församlingens lärande. Nu tar Strängnäs stift ytterligare ett steg genom att erbjuda forskning på det egna arbetet.

– **SVENSKA** kyrkan behöver ta uppdraget om undervisning om kristen tro på allvar. Många människor kan ett fåtal kristna berättelser, ännu färre kan relatera sina egna liv till berättelserna, säger stiftspedagog Helena Åhlin.

Som en fortsättning på fokusområdet Program för lärande och undervisning går Strängnäs stift nu in i ett treårigt forskningsprojekt som vill bidra till ny forskning om lärande och undervisning men framför allt fortbilda ledare (både anställda och ideella) och fördjupa verksamheten. Medverkande församlingar får möjlighet att fördjupa sin egen förståelse av det grundläggande uppdraget att bedriva undervisning och samtidigt utveckla en konkret lärande- och undervisningssituation.

Erfarenheten från tidigare liknande forskning är mycket god. Forskningen görs tillsammans med Enskilda högskolan i Bromma och flera andra stift.

– Det är ett spännande projekt som ger fortbildning för dem som är med, utveckling av den verksamhet som bedrivs i församlingen och bidrag till forskning i Svenska kyrkan kring lärande och undervisning, säger Helena Åhlin.

VALET AV projekt sker i samverkan mellan församlingen och stiftet. Det kan handla om allt från arbete med konfirmentläger, till lärande i sorgegrupper eller frågan hur den lokala gudstjänstfirande församlingen kan stärkas.

En grundtanke i projektet är att allt församlingen gör kan kopplas till lärande och undervisning, och att alla personer som är verksamma i församlingen kommer i kontakt med lärande och undervisning. Projektet inkluderar därför församlingspedagoger, musiker, diakoner, vaktmästare, präster och andra yrkeskategorier.

Tanken är att församlingarna deltar med verksamheter de redan bedriver. Det handlar med andra ord mer om att utveckla det som redan finns eller planeras än att utveckla något nytt för projektets skull.

Deltagande församlingar förväntas delta med minst tre personer som då utgör en så kallad församlingsforskargrupp. Församlingsforskare kan vara anställda, förtroendevalda eller ideella. Tidsåtgången för projektet är cirka 130 arbetstimmar

per år för deltagande församlingsforskare.

Utöver lokal utveckling och fortbildning syftar projektet också till att göra ett kunskapsbidrag in i lärandet och undervisningen i Svenska kyrkan mer allmänt. Deltagande församlingar bjuds in att medverka i en antologi som beskriver deras arbete med lärande och undervisning och som planeras publiceras i Svenska kyrkans forskningsserie (Verbum förlag).

PROJEKTET PÅGÅR under tre år (2025–2027) där 2025 och 2026 är de mest operativa i församlingarna.

Mer information finns på Kornet. Är din församling intresserad av att delta? Kontakta Helena Åhlin.

HELENA ISAKSSON

r församling

Alla döptas uppdrag

Ansvaret att ge vidare evangeliet definieras som Svenska kyrkans dop- undervisningsansvar. Att lägga trons perspektiv på livet, samhället och världen är en praktik som vi tillsammans gör och formulerar. Tillsammans skapar vi rum för livslångt lärande från vaggan till graven.

”Vi behöver ha ett lärande genom hela livet”

SOM ett led i att stärka församlingen som lärandemiljö erbjuder Strängnäs stift kursen ”Livslångt lärande i församlingen”, i samarbete med Enskilda högskolan i Stockholm och flera andra stift.

– Ofta har vi undervisning av barn och samtalsgrupper för vuxna, men vi behöver ha ett lärande genom hela livet. Även församlingen lär sig ju hela tiden av sitt arbete, säger Helena Åhlin.

Tanken är att fler ska bära undervisningsuppdraget, varför det uppmuntras att församlingen deltar med fler profiler än pedagoger. Lärandet under utbildningen ska sedan implementeras i församlingen.

HELENA ÅHLIN

Så här gjorde vi!

Med Bibeln som arbetsredskap

– Vi hade redan börjat tänka att vi ville jobba med vidareutveckling i arbetslaget och insåg att ”Livslångt lärande i församling” inte innebar så mycket extra arbete utan snarare kunde hjälpa oss komma vidare.

Det säger Anna Karlsson, församlingspedagog i Kumla pastorat som gick kursen förra hösten tillsammans med prästen Jenny Lundqvist och enhetschefen Åsa Gruffman. Under våren har de tillämpat kursen i hela arbetslaget.

ANNA KARLSSON

METODEN de fick med sig kopplar det egna arbetet i församlingen till berättelser från Bibeln. Med utgångspunkt i berättelsen om den lame mannen fick de diskutera var de såg sig själva i berättelsen: Är de människor som hjälper, som tar emot hjälp eller som står i vägen?

– Det här inspirerade oss, berättar Anna Karlsson. Vi ville få till en förankring i bibelberättelser, en fördjupning i de didaktiska frågorna och forma ett arbetssätt utifrån det framgent. Jag gjorde ett upplägg som vi jobbat med under fyra träffar under våren.

UTIFRÅN fyra berättelser tog de fram olika teman: Julberättelsen fick temat att bygga broar utifrån att man är på en plats som inte är hemma, eller inte känns som hemma. Berättelsen om hur Jesus tvättar lärjungarnas fötter utmynnade i temat tjänande förhållningssätt, berättelsen om bröndret om att känna tro och tillit och Emmausvandringen om delande.

– Utifrån dessa teman ställde vi sedan de didaktiska frågorna om undervisning; Varför, vem är jag, vilka är de vi undervisar, vad vill vi berätta och hur kan vi undervisa? berättar Anna Karlsson

Arbetet har gett dem en erfarenhetsbank och ett extra perspektiv till arbetet.

– Det har varit ett intressant arbete och jag kan verkligen rekommendera andra att lägga tid på att gå den här kursen.

FOTO: ULF TJÄRNSTRÖM

UTSÄND MED BÖN OCH LYCKÖNSKNINGAR. Under en högmässa i Klosters kyrka i augusti sändes Madelene Stavehaug, 22 år från Eskilstuna, ut av församlingen inför sin tre månaders långa resa till Bukoba, Tanzania. Det nordvästra stiftet (ELCT-NWD) i evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania är ett av Strängnäs stifts vänstift.

Madelene Stavehaug

ÅLDER: 22 år.
BOR: Eskilstuna.
GÖR ANNARS: Pluggar och jobbar på Parken Zoo i Eskilstuna.
FRITIDSINTRESSEN: Hänga med kompisar och kolla på fotboll och längdskidor.

Reser med nyfikenhet till Tanzania

Madelene Stavehaug är Strängnäs stifts deltagare i årets omgång av utbytesprogrammet Ung i den världsvida kyrkan. I tre månader ska hon dela vardag, tro och liv med människor i Lutherska kyrkan i Bukoba, i norra Tanzania.

Vad fick dig att söka till utbytesprogrammet?

– Jag ville söka redan 2021, året jag tog studenten, men då var det covid och programmet var inte igång. Nu när det startades upp igen så tog jag chansen och sökte. Jag blev jätteglad när jag fick veta att jag blivit antagen, men jag pluggade under tiden också så en avvägning fick göras om jag skulle ta ett uppehåll. Nu har mycket tid fått gå till att läsa på om Bukoba och försöka lära sig lite swahili.

Intresset för internationella frågor, hur kom det?

– Det har jag haft hela mitt liv, jag har alltid brunnit för människors lika värde och rättigheter, det är något jag är uppvuxen med. Men man börjar ifrågasätta världen mer ju äldre man blir och därmed har frågorna blivit än viktigare för mig.

Vet du hur livet och vardagen kommer att vara?

– Föreställa sig att jag kommer att leva i en annan kultur med en annan vardag, det är svårt att föreställa sig.

Vad ser du mest fram emot?

– Att besöka skolor, se hur barnen har det och hur skolorna fungerar. Och att prova på att leva i en annan kultur med en annan vardag. Och att få åka på safari, det är jag jättetaggad på! Jag hoppas att jag kommer hem med jättemycket erfarenheter. Jag tror det är jätteviktigt att få möta en kultur på plats, och se med egna ögon hur de har det. Kanske gör det att man blir mer tacksam för vad man har hemma och får upp ögonen för vad de borde få ta del av som vi har här i Sverige.

Är du nervös?

– Mest för om jag har förberett mig tillräckligt. Och om jag kommer få hemlängtan. Inte så mycket för vad som kommer skall.

Hur har du förberett dig?

– Dels en tvåveckors förberedelsekurs med Act i Rättvik, med information om avreseländer och säkerhetsgenomgång. Dels genom att förbereda oss på frågor om vår tro och kyrkan i Sverige. Jag har läst på om Tanzania, och läst om andras upplevelser av liknande resor.

Vad gör du till vardags?

– Jag pluggar till journalist på Stockholms universitet men har tagit studieuppehåll under hela året nu. Till våren kommer jag ha ett hemkomstuppslag för Strängnäs stift.

LINN FORSDAHL

Ung i den världsvida kyrkan

Ett utbytesprogram för den som är 18–30 år. Varje höst reser 12–16 ungdomar till samverkanskyrkor i Filippinerna och Tanzania. Varje vår kommer ungdomar från samverkanskyrkorna till Sverige och Svenska kyrkan. Syftet är att ge möjlighet att mötas och dela erfarenheter, reflektera över livet, tron och kyrkans uppdrag i världen. Under våren 2025 kommer Madelene att resa runt och dela med sig av sina erfarenheter och upplevelser. Vill ni ha besök så kontakta anne.falk@svenskakyrkan.se.

Tema: Diakoni vid kyrkans gränser

Teologiskt samtal

Biskop Johan Dalman bjuder in diakoner, diakonimedarbetare och andra intresserade till ett teologiskt rådslag i biskopsgården. Ett samtal om att vara kyrka när välfärdssamhället förändras.

Gäst är Pia Kjellbom, lektor med inriktning mot välfärdsrätt vid Linköpings universitet och Cecilia Nahnfeldt, professor i praktisk teologi vid Åbo Akademi. Pia kommer att tala om samhällets förändring ur ett socialrättsligt perspektiv och Cecilia Nahnfeldt om de utmaningar av kyrkosynen som uppstår i mötet med människor som lever i utsatthet och där Svenska kyrkan inte saknar vilja eller teologiska motiv, men brister i organisation. Anmälan senast 28/10.

28/11 kl. 9-16 i Biskopsgården, Strängnäs.

OKTOBER

1/10 Fokus konfirmand: digitalt samtal

Välkommen till digitala träffar inom ramen för Fokus konfirmand. Här får du en möjlighet att samtala om aktuella frågor i konfirmandarbetet. Samtalen är för alla som arbetar med konfirmander, ingen anmälan behövs. 1/10 är temat "Ny i konfirmandarbetet".

2/10 Forskartimme – digitaliseringens konsekvenser för diakonin

Välkommen på ett digitalt lunchseminarium med fokus på pågående forskning inom diakonins område. Lina Sohlén, diakon och doktorand vid Umeå universitet berättar om sitt projekt. Digitalt seminarium. Anmälan senast 29/9.

22/10 Teologiskt bordssamtal

Välkommen att ansluta till teologiskt bordssamtal via Teams, kl. 8.15–9.00. Ingen anmälan krävs. För alla med ett teologiskt intresse. Livsvärde och strukturvärde – ett samtal med Anders Ekhem om att leva och vara kyrka utifrån Ekheims artikel i boken *Allt har sin tid. Folkkyrka under omvandling*. Sven Thidevall (red.)

24/10 Digitalt diakonisamtal

Välkommen till ett öppet diakonisamtal! Lyssna, delta och ställ frågor om du vill. Målgrupp för samtalen är dig som jobbar

med, eller är intresserad av diakonifrågor. Start kl. 8.15–9.30. Ingen anmälan.

30/10-2/11 Allhelgonaläger – Livets gång

Allhelgonalägret är för dig som är ung i kyrkan. Här får du tillfälle att lära känna nya människor, vara kreativ samt tala om och leva i tro. Det är ett populärt läger som funnits i många år och brukar locka över 100 ungdomar från hela Strängnäs stift. På stiftsgården Stjärnholm. Anmälan senast 29/9.

NOVEMBER

12/11 Föreläsning: Om mystagogiskt lärande i vår tid

Carl Stattin, koordinatör för Nätverket för mystagogiskt lärande föreläser om mystagogik förankrat i bred kyrkotradition och samtidigt inkännande till samtidens förutsättningar. Strängnäs stiftskansli, Eskil. Anmälan senast 28/10.

14/11 Fokus konfirmand – drama/teater

En lekfull och rolig dag med drama/teater i församlingsmiljö. För dig som är intresserad av eller redan arbetar med teater och drama i exempelvis konfirmandgrupp eller gudstjänst. S:t Mikael's kyrka i Örebro. Anmälan senast 24/10.

23/11 Ideellt forums Idédag

Årets Idédag hålls i Jakobskyrkan i Stockholm. Programmet är till stora delar planerat där vi bland annat ska fira att 20-årsjubileum för Ideellt forum, vi har stort släpp av vår satsning "Spår av idealitet", biskop Andreas medverkar m.m. Det kommer att finnas två bussar som kör genom stiftet och gör olika stopp på väg upp till Stockholm. Vi vill underlätta för en hållbar, gemensam och inspirerande resa, därför subventionerar vi resan. Anmälan senast 15/10.

22-24/11 Läger för små konfirmandgrupper

Välkommen att ha läger tillsammans med andra församlingar på stiftsgården i samarbete med stiftsgårdspedagog, kaplan och musiker! Tillsammans skapar vi ett läger med gemenskap, undervisning, lek och andakter där konfirmander och ledare från olika församlingar får tillfälle att lära känna varandra. Anmälan senast 20/10.

LÄNGRE KURSER

Workshops i arbetet med beredskapsplanering

I framtagandet av kris- och beredskapsplaner behöver vi ta höjd för olika former av kriser, samhällsstörningar och ytterst krig. Under hösten erbjuder stiftet därför ett antal digitala workshops för stöd, nätverkande och erfarenhetsutbyte för att komma vidare i arbetet med våra kris- och beredskapsplaner. 8/10, 21/11 och 17/12. Digitalt över Teams, samtliga kl. 08.30–09.30.

In God we trust

RÄDSLÄ ÄR en mäktig kraft som många av oss talar mer om idag än för bara några år sedan. Anledningarna är många och behöver knappast utvecklas här. Ett stort antal händelser, trender och förhållanden förskräcker och skrämmer. Ger energi åt rädslans accelererande snöboll.

En av Bibelns mest kända motvärn mot det där levererar ängeln till de båda kvinnorna vid graven den dramatiska påskdagsmorgonen år 33 när de (som förväntat sig se en tillsluten grav) finner graven öppen och Jesus borta. De möts av ängelns hälsning: "Var inte rädda. Jag vet att ni söker efter Jesus, som blev korsfäst. Han är inte här, han har uppstått, så som han sade." Var inte rädda...

KRISTEN TRO är mer än alla rätt på konfirmerationsförhöret. Med tron är det som med matlagning, den utövas bäst fjärran skrivbordet. Tro är något vi gör. Är sättet vi ordnar våra liv på. Och, inte minst, tro är rubriken under vilken vi inordnar våra liv. Dollarsedelns rubrik: In God we trust.

Ju mer du och jag litar på Gud desto mer vågar vi överlämna lösningen på livets inre utmaningar till Honom. Och ju mer vi överlämnar till Gud, desto villigare blir vi att våga mer. Tron är helt enkelt som en muskel; ju mer vi "motionerar" den, desto större blir den. Och av motion mår vi bra.

I DEN mån vi övar oss på att lita på Gud öppnas våra ögon så att vi ser mer av Gud i arbete. Vi upptäcker tecknen i vardagen på sånt som stärker vår tillit och ökar vårt hopp. Vi märker det vi söker efter: allt det hoppgivande som tystar rädslan och motiverar oss till handling.

SÅ LÅT oss ta ängelns ord vid den tomma graven på påskdagens morgon på allvar, som tröstens ord. Som uppmuntrans ord. Men låt oss framför allt ta till oss dem som utmaningens och uppfordrans ord. "Var inte rädd" – fäst blicken på det hoppfulla och ge inte rum åt rädslan. Sätt rädslan på plats! Knäpp dagligen dina händer i bön, gå regelbundet i kyrkan, kliv oegennyttigt fram och ta ansvar så håller du garden uppe. Så tränar du in dollarsedelns ord i muskelminnet.

BISKOP JOHAN DALMAN

